

SLOVENSKI NAROD.

Izbaja trikrat na teden, vtorek, četrtek in sobota, ter velja po pošti prejeman, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četr leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četrstopenjske vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska. 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampilj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. Op ravn i št v o, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229.

Federalizem.

Velik obseg državnih spisov iz Prage, kateri imajo cel položaj v Avstriji spremeniti, in pa mali prostor našega lista, nam dopuščata samo izpisek iz prvih prinesiti. Ministerski „Oesterreichisches Journal“ predlog nove ustave zvezne države Avstrije po dokumentih izšlih iz českega zbora tako-le opiše:

„Nagodba z Ogersko ostane v pravni moči.

Za Cislajtanijo ostane v veljavi: „in necessariis unitas“ v vsem potrebnem edinstvo in skupnost. Skupna ostane vojska, colna in trgovinska politika, pošta; železnocestje in telegrafstvo; nedirektni davek je skupen, isto tako pravo državljanskega prometa (trgovinsko, menjiško, in pomorsko pravo.)

Posamezno je omeniti:

1. Česko priznava vse postave narejene od 1887 l. sem

2. Česki udje delegacije, ki se bodo iz deželnega zbora volili, ne volijo se iz celega zbora (iz vseh 240 poslancev) temuč iz onih 54 zastopnikov, ktere Česko v državni zbor (prihodnji kongres) voli. Da Česko terja 15 (namesto dozdanih 10) udov v delegacijo poslati, razloži se iz tega, ker odpadejo delegati iz gosposke zbornice.

3. Senat, kateri stopi na mesto dozdane gosposke zbornice državnega zbora, bode imel prepire med centralno oblastjo in med avtonomnimi zastopstvi reševati in razpore med posameznimi deželami pomiriti. Senat bode nadalje tudi državno sodišče. V njegovo kompetenco spadajo državni dogovori. Dalje bode senat državen svet, ki bode imel ustavo dalje razvijati, in sicer tako, da bodo deželni zbori imeli pravo njegovim nasvetom nasproti „da“ in „ne“ reči, a ne v posamnih rečeh popravkov delati. Sestavljenje

senata je tako, da bode polovico udov imenoval cesar na vse življenje, druga polovica pa jih nasvetujejo deželni zbori tako, da cesar enega izbere iz treh nasvetovanih.

4. Finance. Nedirektni davek (samotržje, kolek, pristojnine itd.) kateri znaša skoraj dve tretjini vseh državnih dohodkov, ostane celi državi, centru. Direktni davek (tretjina vseh drž. dohodkov) bode stvar posameznih dežel; pa tudi te dežele bodo morale državne stroške najnapro plačati. Ako se dežele za kvote med seboj ne zedinijo bode cesar provizorično sam po vprašanji senata kvotiziranje ustanovil. Država sama ne bode več deficita imela, ampak na posamezne dežele se bode kvotificiral. Posamezne dežele bodo torej v svojo korist morale davek urediti in redno pobirati. Prihodnina (einkommensteuer) bode potem mnogo večje svote dajala, nego zdaj.“

Da je vlada sporazumljena s Čehi, da torej misli energično in ne glede na vikanje tako zvane ustavoverne klike nemškega prebivalstva, novo ustavo izvesti, kaže izrek strogo vladne „Wiener Abendpost“, ktera zaznamlja da so česke tirjatve prvič take, da je mogoč na podlogi njih dalji dogovor z državopravno opozicijo in drugo državo. Isti vladni list izreka upanje da bode popolni državni zbor te terjatve sprejel.

Čehi sami imajo trdno upanje, da se bode nova akcija srečno izvršila. „Pol.“ piše: Ne smemo si zakrivati, da je to zadnje poskušanje našo državo narediti. Absolutizem je od kraja nemogoč, navidezna ustavnost z narodnim strankinim vladanjem se je izkazala še pogubnejši. Ako se Avstrija kedaj hoče oporaviti, mogoče je to samo z državopravnim poravnanjem. Ker v Avstrijo verujemo, upamo za gotovo, da se bodo vse težave premagale. Kajti če poravnanska akcija izpodleti, pride v Avstriji kaos.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor štajerski.

Govor poslanca Hermana v 8. seji.

(Konec.)

Nič se ne bi reklo, ko bi že razumeli gospodovati; ali postavili so meščansko ministerstvo, žalostnega spomina, kterege velika dela so bila izjemni stan, proganjanje nedolžnih nun in škofov (veselost), prelom dogovorov in slavna vojna z Bokelji. Ves obseg, ves pojem mišljenja, delovanja in skušanja teh meščansko-ministerskih ustavovercev je bilo njih „jaz“ in neka nerazumljena sovražnost proti cerkvi in narodnostim, karakteristikon modernega liberalizma, ki je sam po sebi zopet proizvod polovičnega izobraženja, duševne nerazumnosti in pravne zanikernosti. Ustavoverci ne vedo, da ne more nobena država brez religije obstati in da so cerkev in narodnost stebra, ob katerih se trpinčeno človeštvo ovija, ter da, ako ta dva stebra podirate, podkopujete zaslonbe človeškega društva.

Ker pa fondov za državnike ni bilo dovolj, morali so iti, in v interesu trpinčenega človeštva hočemo upati, da se ne vrnejo nikdar več. Kajti tudi argonavtični pot tajne ekscelence jih ne bo rešil, ker Magjari bodo ljubeznjivosti pač še v spominu imeli, s kterimi so jih ustavoverci traktirali. Tudi roditelj decembristov, oče Beust, h kteremu zdaj proseč roke dvigajo, bode težko drugo vreme naredil.

Meni se zdi, da je priznanje českega državnega prava ustavovercem ravno prav prišlo, ker imajo s tem navidezni povod, odstopiti od udeležitve v državnem zboru, da se ne bi dali od črtenih Čehov preglasovati, in svojej ustavi hrbet obrniti, ako nobene koristi več ne daje.

Gospoda moja, oslavljevana ustava ima samo štiri glavne napake. Prvič nema pravne podloge, ker zbor, ki jo je ustvaril, ni bil v to opravičen. Dru-

Listek.

Tržaška razstava.

I.

(Rastline za predivo in pletivo.)

Ker drugi slovenski listimolčé, naj se „Slov. Nar.“ oglasi o naši teržaški razstavi; res da je že pozno, pa njegov poročnik ni mogel pisariti, ker je kot trg. opravnik bival mnogo tednov zunaj mesta*) — Široka ulica — „corsia stadion“, ena izmed najširših našega mesta, drži do „ljudskega vrta“, kateremu nasproti se vzdigujejo razna poslopja za razstavo. Po priobčenem načrtu (pianta dei locali, per l'exposizione) meri ves opažen prostor okoli 7800 kvadrat. sežnje, raznih pokriti oddelki pa 1630 štirjaskih sežnje.

Pred lično opravljenim vhodom, nad katerim vihrate velikanski zastavi, stoji na desno in levo po en trofej. Ti pomenljivi znamenji, kazaje razna človeška dela, vabite domačina in tujca v glavno poslopje, v velikansko sobano, odločeno različnim obrtnijskim izdelkom (salone per gli oggetti industriali). Tu vidiš velike skladovnice ali pa posamezne kose razne tkanine in pletenine iz

*) Tudi iz Ptujja o razstavi nismo še mogli izvirne gaporočila dobiti. Ur.

volne, prediva, pavole in svile, tam umeteljno napravljene piramide iz razno barvanega mila, na onem konci brez števila svetlopisov, na nasprotnem pa polno steno velikih in majhenih ur, pred temi premnogo raznega pohišja, pred onimi pa okusno obleko za ženske in moške, lična obuvala in lepa pokrivala — in vse v raznih barvah in podobah, ob kratkem, kamor koli se oko ozre, povsodi kaj novega. O teh rečeh poslej.

Velikega salona se nasproti vhoda drže tri galerije ali dolge sobe. V eni izmed teh je tukajšna kupčijska in obrtnijska zbornica razstavila razne surovine vseh treh prirodnih oborov, pa tudi nekoliko obrtnijskih izdelkov. Tu so zbrani razni izgledki blaga, s kterim se kupčija našega mesta po večjem peča. Dotični možje, ki so to veliko zbirko (šteje še čez 2000 števil) po večjem v lepem redu razstavili, so vredni tem večje hvale, ker so o njej priobčili poseben sistematičen pregled v italijanskem in nemškem jeziku. Očitne hvale vredna je tudi postrežljivost dotičnih nadzornikov, ki pazljivemu ogledovalcu preradi na roko gredó.

Tu zelo sredi sobane stoji v dolgi vrsti miz lepa zbirka pavole — „king cotton“. Res primerno „kralj bombaž“ imenovan, ker poleg železa in premoga velika in mala obrtnija nema važniše

surovine. Bombaž oblači in živi na stotine milijonov ljudi in je po nekterih deželah bolj siromašnemu ljudstvu skoraj tako neobhodno potreben kakor vsakdanji kruh. Prvo sporočilo, ki bombaž omenja, je že čez 2400 let staro in ga zaznamuje za indijsko rastlino. Jako zgodaj se je razširilo po zahodno-azijskih deželah in odtod po grško-turškem svetu. Po Afriki so dobili v več krajih pavolo samosevsko. Zanimljivo pa je, da jo je Kristof Kolumb pri najdbi Amerike naletel na Hispanijoli (St. Domingo) in Korteiz je svojemu kralju Karolu (V.) med drugimi darovi poslal bombožaste plašče, podsuknjiče in prostirače. Nahaja se tudi v grobovih starih Peruvancev. Lepa vrsta škatelj ob robu dolge mize obsega 36 različnih bombažev; nekterih kosemček je dolg, svilnat in močan, drugih pa kratek in bolj pust. Naj več izgledkov je ameriškega, indijskega in egiptovskega bombaža. Znano je, da so zedinjene države severne Amerike prejšnja desetletja skoraj ves svet zakladale z bombažem. Ko se med njimi začne krvava vojska, prestane pridelovanje in izvažanja prevažnega pridelka. Cena je v dveh prvih najhujših letih poskočila za 312%. „Sadite bombaž in mi bomo vse pokupili“ so v veliki zadregi upili angleški in drugi fabrikantje. In res razne dežele so se poprijete tega pridelka. Vzhodna Indija se znova

gič je velika večina narodov ne prizna in ne prejemlje (ugovarjanje). Tretjič je neizvedljiva ako imajo ustavoverci v državnem zboru večino, in neizvedljiva, ako so v manjini; to zadnje dokazati ustavoverci ravno nameravajo in mi smo jim hvaležni za to. Četrto ustava nema nobenega uspeha pokazati. Najboljši dokaz za dobroto kake ustave je zadovoljnost in blagostanje narodov. Pri nas je nasprotno. Pač, ustavoverci se rede in debele, a narodi so se vidno sušili (dolgotrajna veselost.)

Kaj hoče ustava, ktere prav za prav nihče neče, niti ustavoverci niti protivniki ustave? Kalli je res, da so narodi zaradi ustave in da se ne bi imela ustava po volji in razmerah narodov obrniti? Ustavoverci naj se spomnijo, da za njimi ne stoji ljudstvo, da ljudstvo zoper njih proteste protestira. In ako nema ustava občnih simpatij, ustavoverci so tisti, ki so jo ob kredit pripravili, in ne smejo se pritožiti, ako se vsa ona mučeniška orodja, ktera so proti opoziciji iznašli, obrnejo proti njim, in ako v jamo padejo, ktero so drugim kopali. Ali more pametna in npravna vlada državo eni pesti političnih razposajencev v plen prepustiti.

Vlada ima dolžnost rešiti državo od pogubljenja po ustavnem potu; ali naj se to z Belkredijevimi pomočniki ali po ustavnem potu zgodi — nam bi to bilo vse eno, samo da se od liberalnega zlogospodarjenja in ustavoverne šikanske vladavine rešimo.

Mi hočemo mir med narodi in posameznimi stanovi, mi hočemo pomirjenje, mi hočemo enkrat mirne in srečne dneve videti in vsaka vlada, ki se podstopi tega dela, sme pričakovati gotovo naše iskrene pomoči.

Nij res, da federalni ustroj državo v nevarnost stavi; nasprotno je resnica, in kar se države tiče, zahvalite boga vsako jutro, da vam ni treba skrbeti za državo. (Veselost.) Skrb za državo morete drugim prepustiti, in mi vas bomo tem laglje pogrešali, ker so ustavoverci pokazali, da znajo pač za sebe, ne pa za državo skrbeti. Ni res, da bi bilo nemštvo v nevarnosti, ako drugi narodi dobodo svitlobe, zraka in prostora, da dihati morejo; pogibelj za nemštvo imajo ustavoverci na vesti, ker so s svojo brezobzirnostjo in narodno neznosljivostjo nemškemu narodu nakopali nevoljo in sovraštvu drugih narodov na vrat.

Pravi se, da je narodna ravnopravnost zagotovljena. To je zasmehovanje dokler imajo ustavoverci izvajanje narodne ravnopravnosti v rokah. Koliko more ustavoveren liberalce v narodnem tlačenju storiti, to vidimo na štajerskem deželnem odboru, ki nobene prilike ne zamudi, da ne bi narodne pravice druge narodnosti v deželi, ktere bi bil dolžen varovati, škodoval, neglede na to, da

oživi, in od leta do leta izvozijo več surovega bombaža iz nje. Poleg drugih azijskih, afriških in avstralijskih deželah se je od taistega časa s tem pridelkom posebno pečati začel svet ob sredozemskem morji, s bombažu ugodno letno toplino od 14—20 sežnjev Réaum. Za avstrijske fabrikante so te bližnje dežele ob sredozemskem morji posebno važne; žnjimi se sedaj le lahko poganjajo za prednost one južne Azije, ki nam blago brez prevelikih stroškov pošiljajo po prekopu sueškem.

Leta 1870 so po movimento della navigazione . . . in Trieste pripeljali 461.859 centov bombaža, tedaj dvakrat in pol več kakor leta 1866 (okolo 180.000 c.); od tega je prišlo največ iz Egipta (143.000 c.) iz Turškega in angleške Azije.

Izmed avstrijskih predivnic, ki sedaj štejejo okolo 1.700.000 vreten (kaj malo, če pomislimo, da se jih je v angleških predivnicah vrti okoli 40.000.000) naj omenim le 3 najbližnje, ki so v obrtniškem salonu z nekaterimi izdelki zastopane. Cloetta in Schwarz sta postavila bombaž Makó od surovega do spredenega. (Izvirno egiptovski bombaž je navadno slab; neka sorta pa je prišla iz Indije, se je v Egiptu domačila in daje v nilski dolini dosti lep pridelek, ki ga kupci imenujejo „Jumel“ ali Makó). Lepi so tudi izgledki ljubljanske predivnice in tkavnice, ki je razen

moramo z zvezanimi rokami gledati kako deželo k financijelnemu brezdnu vodi.

Da smo mi, kakor se v poročilu pravi, elementi, katerim je luč in razsvetljenje neugodno, da hočemo duhove samo vladati ter da naravna narodna čutila ne spodbujamo za blagi boj na polji kulture, temu jih za pridobljenje narodnega gospodarstva in posiljenja drugih zlorabiti hočemo, to je neresnica, je razžaljenje.

Nij ustavno pravo, za ktero se tudi mi potezamo v nevarnosti, nij svoboda in samostalnost, ktere tudi za sebe terjamo, v nevarnosti. V nevarnosti je samo brutalno gospodarstvo one svojati, ki je ustavo za to v zlorabila, da je skupaj nagrabila milijone, uradne službe in ordene (nemir), one koterije, ktera je ustavo za to rabila, da je v državi in cerkvi, trgovini in industriji, v občini in povsod gospodarstvo enega plemena ustanovljala in vse druge narode zatirala (ugovarjanje), one svojati, ki vse razmere na vsem državnem in zasebnem življenju v zmešujavo spravlja, neskončni kaos stvarja, vse žali in vse razkači in je tudi požarno baklo v svetišče družine vrgla, one koterije, ktera narodom velika bremena naklada, zdaj se pomirjenja brani in Avstriji hrbet obrniti žuga, ako bi se jej zabranilo njeno pustinsko ravnanje, one koterije, ki je z napačnimi kartami igrala in iste nepoštene pomočke, s katerimi je do vlade prišla, zopet upotrebljava, da bi preko hrbta pregoljufane množice zopet na višino splezala, od koder je vsled cesarjeve besede in vsled svoje malevrednosti padla. (Živo ugovarjanje, klici: k redu!)

(Deželni glavar Hermanu reče, da ga ne more več kot govornika manjine smatrati, temu kot govornika lastnih misli. V zbornici se čujó klici: besedo nazaj vzeti! Dež. glavar omeni, da je govoril H. samo proti „koteriji“ ne proti osobam. Herman skuša dalje govoriti, a zaradi nemira konča.)

(11. seja 7. oktobra.) Dr. Serneč stavi interpelacijo na vlado zavoljo ljudske šole v Mariboru. K šolski občini graškega predmestja v Mariboru spada tudi občina Kerčovina. K šolski občini v magdalenskem predmestju spada tudi Brundorf, Površ in Radvanje. Za te občine pa dozdej ni še krajnih šolskih svetov, kakor jih postava od 8. februarja 1869 predpisuje, temu posluje za nje mariborski mestni šol. svet. Nekatere teh občin so že peticionirale za pomaganje teh nedostankov, vendar se še dozdej šolski sveti niso volili. Kedaj bode vlada njih ustanovljenje načinila? — Namestnik obljubi odgovor.

Konservativci in Slovenci so volili v deželni odbor za kmečke okraje g. Hermana, kteri je opra-

preje (Mule, Wates) razstavila surove in pobeljene tkanine. Boljši od ljubljanske pa je goriška, ki jo je razstavil Ritter, Rittmayer in dr. Ritterjeva kotenina prve in druge vrste je gosta in trda kot koža in se po vsem da primerjati z najboljšimi angleškimi in alzacijskimi enakimi izdelki.

Predno bombaž in bombaževino (predeno, tkano in pleteno) zapustim, naj omenim še eno fabriko, ki tudi stoji na slovenski zemlji t. j. sloveča predivnica in bojnica v Ajdovščini. Mnogo let je bila lastnina bogatih domačinov, ki se je še le pred malo meseci prodali posebnemu društvu; vendar razstava ajdovske fabrike ni zatajila svoje krvi, tudi na tržaški razstavi ne, kjer se le italijanstvo šopiri. Lepa omara te s slovanskimi barvami spominja na rodoljubnega domačina. Tu je vse narodno, deske in male zvezdice vsredi desk in celo obertnijski izdelki v omari, bombažasta preja (surova, pobeljena in razno barvana) so tako lično zloženi, da te od vseh strani kot tribojna slavjanska zastava pozdravljajo. Razstavljenih izdelkov mi ni treba hvaliti, ker tako slove daleč po vshodnem svetu. Ali jim bodo naši sodniki (kakor l. 1867 oni pri vesoljni pariški razstavi) priznali kako svetinjo ali ne, bode prihodnost pokazala.

vičeval petem svoj govor v 8. seji (kteri je bil kakor znano med kolegi v dez. odboru veliko razdraženost zbudil). Rekel je, da so njegovi kolegi več v govor položili, nego je on hotel reči. Jaz nisem gospodom nič protinavnega očital, ker trditev, da gospodarstvene reči zanemarjajo, ni razžaljenje časti, ravno tako je res, da glede narodnih pravic za Slovence ne store dovolj. V brambi narodnih pravic gre stalno postopati, zato sem jaz v odboru dostikrat prošnje stavil ali vselej zastoj . . . Jaz prosim gospode proti meni mir obdržati (smeh) moje tirjatve so zmerom skromne.

Konservativce grof Platz se potem nemškimi liberalcem zahvaljuje za njih spravljaljube!

Dr. Vošnjak stavi predlog: „Naj se učitelji deželne realne gimnazije v Ptujih po deželnem zboru pozovejo poročati, od kedaj je z ozirom na obstoječe učne moči in učna sredstva mogoče nekatere predmete na tem zavodu slovenski prednašati.“ Ali ta predlog je ostal v manjini. Nemci so s tem, da so proti njemu glasovali, zopet dokazali, da nam Slovincem nečejo nikdar pravični biti. Proti temu skromnemu predlogu so glasovali se ve da tudi od zapeljanih Slovencev voljeni: Janežič (ki se je za Slovence izdajal pri volitvah) Seidl in Brandstetter.

(12. seja 10. oktobra.) Bere se dopis namestnika ki naznani, da bode dež. zbor 15. t. m. zaprt, in da ministerstvo ni dovolilo podaljšanja zborovanja do 20. t. m.

Reuter z razlogi podpira svoj predlog glede ustanovljevanja drugega sodišča za Stajersko v Mariboru. Med njegovimi razlogi za to ustanovljenje je zopet navod, da trije politični časniki tu izhajajo, kteri morajo pred celjsko porotuo sodnijo hoditi na pravde. No, če drugi razlogi niso veljavnej, obadva obstoječa slovenska časnika gotovo nemata posebne želje celjske porotnike z mariborskimi zameniti.

Sprejme se potem premenjen občinski statut za mariborsko mesto in nekoliko menj važnih osnov.

Domače in slovanske novosti.

— Iz Ljubljane se poroča, da je nova postava po kateri poslanci, ki v zbor kljubu poziva ne dohajajo, izgube mandat, že dobilo najvišje potrjilo. Oni 13 deklaranti torej niso več poslanci.

— Kakor smo že naprej vedeli, bode štajerski deželni zbor zavrgel vse vladne predloge, torej tudi liberalneje in pravičneje osnovo od denašnje postave o volilnem redu. Zakaj? Odbor je našel, da je ta osnova napirjena proti Nemcem, zato je sktenil iti čez-njo na dnevni red. Da so med 60 poslanci za tretjino slovenskih prebivalcev samo 3 Slovenci, to je nemška pravica. In nesramni so ti ljudje še tako, da v istem listu „Tagespost“, v katerem beremo to poročilo beremo tudi en nemški „ne udajmo se“ z bombastično apostrofo: „es gilt unsere, von rücksichtslosen Majoritäten bedroheten Stammesgenossen,“ (gre za naše sorojake, kteri so pred brezobzirnimi većinami v nevarnosti.) Brezobzirneje brezobzirnosti, pa poleg tega še večjega hinavstva, ni lahko najti nego je tu. —

— Piše se nam od tukaj: „Prof. Šuman je iz tukaj šnjega kat. konserv. in iz tiskovnega društva izstopil iz protislovja v posvetno-rimski agitaciji, iz zadnjega društva še posebno zaradi neopravičenega sumničenja, ki je v predzadnjem broju društvenega organa „Sl. gospodarja“ vrženo proti skušenemu rodoljubu, dopisniku „Slov. Naroda“ gosp. R. B. in žali vse jegove mnogobrojne „privržence“ in prijatelje.“

— „Crnogorac“ popisuje slavnost krščenja mladega naslednika Črnogore. Naroda je bilo neizmerna množica prišla. Zanimivi so pozdravi zastopnika ruskega carja, grofa Tolstoja. Tolstoj je rekel knezu Črne gore Nikoli: Moj car in carica pozdravljata vaše svetlost, knjeginjo Mileno in urabri narod . . . Pri obedu je neki črnogorski

vojda, Mašo Vrbica, napil to-le zdravico: V ime mojega svetlega gospodarja kneza Nikole in v imenu črnogorskih vojniki napijam to zdravico na zdravje velikega ruskega carja, našega srčanega in srdečnega in močnega branitelja (pokrovitelja). In na zdravje njegove hrabre vojske, koja je velik strah vsem neprijateljem slovanskim. Da živi ruski car! da živi njegov carski dom! da živi hrabra ruska vojska! Knez Nikola je napil tudi ruskemu carju kot „uzdanci vsega slavenstva.“

O nemškem cesarstvu

ruske „Birž. Vedom.“ pišo:

Veliki državni možje, podobni knezu Bismarku, zmirom vedo najti črne pike na političnem obnebi njim poverjenih držav. Bismark dobro pozna notranje in zunanje položnje novega nemškega carstva, in se je gotovo kaj jasno prepričal, da nova Nemčija ima zares svojega carja in silno in veliko vojinstvo, toda pogledavši okrog, je moral priznati tudi to, da to novo carstvo nikjer nema iskrenih prijateljev, nikjer simpatij. Ta fakt, nasledstvo toliko krvavih zmag, ni mogel biti tolažen za skrbnega in daljnovidnega nemškega kanclerja. V znotranjih zadevah Nemčije tudi še ni vse tako v redu, kakor bi se moglo pričakovati. Bavarska, Virtemberška in Hesija še zmirom ostajajo nekoliko partikularisti, in še niso popolnem pristali na tirjatve Prusije glede vojne konvencije in davkov; zdaj po vojni si še vedno premišlujejo zlitje se v eno prusko vojsko, in Bismark jih težko vspokojuje z ustopki glede občnega zakonodajstva o tisku, asociacijah in shodih. Tudi politične razmere južno-nemških dvorov ne zadoštujejo popolnem pruskemu srcu kneza Bismarka; saj na to mu je treba dobro paziti, kaj delajo pri teh dvorih pooblasteni francoski poslanci in s čim se peča nemška diplomacija v Parizu. Osebne razmere raznih nemških dinastov in raznoobrazni njih dinastični vzgledi dozdej tudi še ne teže k enemu in istemu občnemu cilju, kakor bi želel ustanovitelj nemške edinosti. O bavarskem kralji se pripoveduje da je enkrat rekel: „dosti, gospôda ministri; meni ni mogoče večih ustopkov delati Prusjakom“, namreč, ko so mu ti zagotavliali, da v Berlinu nikakor še niso zadovoljni z njegovimi uslugami, prinesenimi z dobre volje novi Nemčiji. Nadalje, cerkovno, t. j. katoliško gibanje na Bavarskem, Vestfalskem in v Poznanji vnespokojuje vsacega, komur je znana važnost te cerkovne mahinacije, z ogromno vkupnostjo interesov ž njo zvezanih. To gibanje je tako, da se ne da zanemarjati, in se vedno bolj zamotuje. Na vse to je treba še povezati niti, ki peljejo naravnost k občnemu rimskemu vprašanju, in kako črno obnebje se kaže v tem slučaju. Gibanje nemških socialistov in komunistov se še res nikjer ni javilo tako ostro, kakor na Francoskem, toda gg. Stieber in Vurmb tudi o tej zadevi vedo marsikaj pripovedovati, tako, da v tem obziru je marsikaj pomisliti, posebno pa mora to vznemirjati vsacega zagovornika naravnega razvitja naroda. Najprve avtoritete političke ekonomije živih in mrtvih dozdej niso mogle rešiti tega pitanja, ki z vseh strani začjenja nadlegovati Evropo. Nemška liberalna stranka, z ene strani, in fevdalna z druge, čeravno niste posebno nevarni za Nemčijo, ste vendar dosti važni, ako se pomisli, kako se sovražijo med seboj in kako ena na drugo preži, ako se pomisli, da se nikakor ne daste pomiriti. Aneksija (prisojedenje) Hanovra, Šlezviga, Holsteina, potem Elzasa in Lorene, in njih pomirjenje in zlitje z ostalim carstvom potrebujejo trudov in požrtvovanj najizvrstnejših državnih mož. Komu ni znano, da je tudi v Prusiji malo taci mož in da se ne more brez straha pomisliti na vladanje teh novih elementov Nemčije. Naposled, Nemčije čaka še drugo težko delo — ponemčenje Dancev v severnem Šlezviku, Košubov, Poljakov, Litovcev v severno-izhodnji Prusiji, Čehov v Sileziji in lužičkih Srbov v srcu Nemčije. Vsako iz teh čisto znotranjih pitanj je tako, da jih novo car-

stvo ne sme zanemarjati; vsako iz njih more napraviti novemu carstvu novih težav in neprijetnosti, ki se morajo javiti pri preustrojenju carstva. Naj se reče, kar hoče, to carstvo je dozdej samo konglomerat, iz kterega se samo s časom more razviti državno organično telo; dozdej tacega telesa še ni in njegovo ustrojenje more biti celo dvomljivo, ako se ne odpravijo o pravem času zarodiči, ki se nahajajo v sami osnovi nemškega zvernega sveta in nemškega rajhstaga; dovoljno je opomniti, da ni konstitucionalnih sredstev, zadušiti razporo, ki bi nastala med zveznim svetom in rajhstagom.

Vse te črne pike mora Bismark opaziti od znotraj Nemčije, in to ga ne more nikako veseliti. Dokler Bismark in car Vilhelm živita, to ni nevarno, a kadar njih ne bode, večina glasov v zveznem svetu more narediti, kar hoče; in gotovo se bode ono vedno v pruskem smislu vedlo kakor zdaj.

Poglejmo zdaj na zunanje zadeve Prusije ali nove Nemčije, k ostali Evropi. Mi smo rekli, da Nemčija nikjer nema iskrenih prijateljev, da le eden iz njo okrožajočih narodov nema simpatij k Nemcem, čeravno vsi spoštujejo nemško kulturo in nemški narod. Mi ne bomo nikogar imenovali, „nomina sunt odiosa“; vsak bode ta za Nemce malo zadostljivi fakt več ali manje sam opazoval, da iskrenega razpoloženja k sebi v masi narodov niso mogli doseči. Francoska se je prepričala, koliko trudov je treba, da se spraviti vkup dve milijardi, čeravno še teh ne gotovih, ampak v menjicah, da izpolni frankfurtski dogovor, in težko da bi zdaj mislila, da bo mogla spraviti vkup še tri milijarde, obljubljene zedinjeni Nemčiji. To vprašanje je Bismark za blagovremeno obrnil v vsem svojem značenju in z vsimi njegovimi nasledki, zato se mu je pa tudi potrebno zdelo utrditi novo zapadno granico k Francoski; zato so pruski člani pogranične komisije tako marljivo obcenivali strategično vrednost tega ali onega kraja pogranične črte, skoraj povsod uklonivši se tisti, ki je bila od začetka dogovorjena, za čas francosko-pruskih preliminarij. V tem obziru si Bismark nikakih iluzij ne dela in se drži naspram Francoski čisto realne politike.

Italija! Kaj je Italija? vse kar je pridobila v korist svojega objedinenja, ima zahvaliti pruskim zmagam pri Sadovi in Sedanu. Sama na sebi ona ne pomeni ničesa. Sovražijo jo brez konca in kraja vsi privrženci papeža in njegove posvetne oblasti po celem katoliškem svetu. Ako bi Francoska, čeravno v razvalinah, hotela postaviti se na čelo katoliškega ultramontanskega gibanja, bi brez truda mogla obnoviti vojinstvenost svojih vojsk razbitjem italijanskih vojsk. Italija ima jedinstveno pomembo, samo ko zaveznica Prusije, za samostalno politiko je ona nesposobna, zato ker nima ne denarja, ne moči.

Avstro-Ogerska je zjarim centralizmom nemških doktrinarov skoraj k popolnemu razpadanju privedena bila. Ako se Hohenwartu posreči, jo zopet skleiti (vkup zlimati) bo novo čudo na svetu. To, kar državni kancler Avstriji misli o državi, njegovemu opravištvu izročeni, je čista fantazija, ki se ne opira na nikako dejanstvenost; on je živ vel premalo časa v novi svoji očetnjavi, ktere ne pozna in ga tudi nikdar poznal ne bo. To, kar si on od imena Avstrije obeta, je samo njegova lastna dobra volja, za katero avstrijski narodi čisto nič ne porajajo. Kdor njegovini obljubam verjame, ta ni resnoben politikar, in kdor ž njim dogovore sklepa, misleč da za njim avstrijska monarhija stoji, ta se moti. Vojvod Gramont, ki je imel nesrečo z Beustom skoraj celi plan delovanja Avstrije in Francoske zoper Prusijo sestaviti, bi to mogel potrditi. Ž njim se da le takrat razgovarjati, kadar se hoče od njega pozvedeti, do kake stopnje je on, kot avstro-ogerski kancler, sposoben fantazirati in deklamirati o evropskih političkih vprašanjih. Skodljivo to za politikarja ne more biti. Toliko je gotovo, da avstrijski narodi, kterim je njegova politika že toliko škode

prizadejala, nikamor ne pojdejo za njim tudi takrat ne, če bi on to Prusiji še tako slovesno obljubil. Prusakov v Avstro-Ogerski nikdo ne ljubi, razen nektere osebe tiste vrste, ktere Bismark prav po domače z imenom „Sauhirten“ * (svinjepasci) časti.

Angleška sama na sebi skoraj ravno toliko pomeni, kolikor Italija. Samo kot zaveznica Francoske ima Angleška pomembo, v mednarodnih vprašanjih; nikakor pa ona, kakor je znano, nema simpatij k politiki „krvi in železa“, timveč ona se te politiki boji, kar dokazujejo njena prizadevanja, preobraziti in pomnožiti svoje vojske.

Prijateljica Prusije je samo Ruska, toda ta prijaznost le toliko časa trpi, „dokler interes ruski ni prizadet.“ Interes ruski? Kdo more povedati, kje je njegov začetek in kje njegov konec?

Dopisi.

Iz Ljubljane. 10. okt. [Izv. dop.] Želani je tožil postaren slovensk politik v „Slov. Nar.“, da nemamo narodnega narastaja, da so vedno isti možje na čelu vsem narodnim zavodom, da se vse suče nesprestan v enem in istem tiru — ter kazal uzroke in izvir te žalostne prikazni. Razložil je, kako se mlade moči odstranjujejo in da imajo povsod odločilno besedo samo tisti, ki so bili menda že v materinem telesu za to „praedestinirani.“ Da je v tem gola resnica, videlo se je pretekle dni. Šlo je namreč za to, da se na izprazneno mesto gosp. Šolar-ja voli nov šolski svetovalec, za kar sta se predlagala gg. Tušek in Lesar. Dasiravno je gosp. Tušek priznan kot izvrstna učiteljska moč, kar dokazujejo že njegova dela, dasiravno bi „realista“ v šolskem svetu tako potrebovali, kakor oko v glavi, je bila vendar večina glasov za gosp. Lesarja, za Tušeka pa le gg. Razlag in — — Dežman. Gosp. Murnik sprva ni niti glasovati hotel, ker je vendar prevedel, da gre v tej zadevi g. Tušek vsakako prednost, pa g. Kosta ga je cuknil za suknjo in mu na uho zapovedal „Lesar“ — in po njem je bilo. Nečemo nikakor kratiti zaslug Lesarjevih, a to bode vsak nepristransk človek pritrtil, da se on s svojim znanjem v veronauku in slovenščini nikakor ne more meriti s gosp. Tušekom, kteri je v vseh realističnih predmetih strokovnjak. Edini ugovor, kterega so naši narodni vrhunci proti Tušekemu naveli je bil taj: „Je še premalo časa tukaj!“ — Adijo Jugoslavija! kajti, ako se Vam zdi mož, ki je bil par let v Zagrebu ki pa je rojen domačin in je vse prve študije doma zvršil, kakor tujec, ne vemo kako poglačo pečete, — dobra zlasti pa okusna gotova ne bode.

Utegnil bi kdo ugovarjati, da bi bilo vendar dobro, da je tudi duhovnik v tem svetu. Pa, dragi moj, to ni istina, ker so že brez Lesarja štirje duhovniki v tem svetu.

Iz Celja. 9. okt. [Izv. dop.] Velika izguba je zadela letos tukajšnje gimnazijo. Z dr. Lindnerjem je izgubila ona moža, ki jej je bil najčastniše svetilo, izgubila je moža, kterelega je dijaštvo celjsko najbolj ljubilo. Dolgo, polnih 16 let je navajal on z bistrim duhom dijake do visocih nauk, in to tako da si je pridobil največjo ljubezen in udanost pri njih. Da mu pokažejo vsaj deloma svojo hvaležnost, napravili so mu preteklo soboto baklado z godbo. Kmalu po 8mih zvečer se zbero pred gimnazijo, nažgo vsak svojo osmoljenico ter stopljejo razvrščeni v dve dolgi vrsti po velicem tržišču, potem po graški ulici proti njegovemu stanovanju. Ondi stopijo v hodišče in ob enem pritisne prav množno tudi meščanstvo od vseh strani. Ves ginjen pokazal se je dijakom sam, stopil med-nje in se jim zahvalil za to čast. Trikratni: vivat! se je zaglasil od vseh strani. Globoko so segale v srce vsacemu besede, ki je je progovoril ta slavni učenjak. Zagotovil jim je,

* Bismark imenuje agente in tiste časnikarje, ki dobivajo plačo iz tajnega pruskega fonda, „Sauhirten“, kakor da bi oni njegove svinje v nepruskih zemljah pasli.

da so mu s to počestbo vteknoli nevenljiv listič v vene njegovih spominov. Da bi še pa, predno odide, enkrat bil sredi svojih ljubljencev, pozval je preteklo nedeljo vse, ki so bili učenci njegovi, k svojemu vinogradu za starim gradom, naj bi se še enkrat povescili z njim. — V hvaležnem spominu bode ostal on pri celjskih dijacijah. Lindner svojega slovanskega političnega prepričanja ni nikdar skrival, zato pak je moral celih 16 let v Celji biti. Zdaj ga je ministerstvo postavilo za ravnatelja na gimnazijo v njegovi domovini Česki, kamor si je želel. Dasi ga bomo težko pogrešali mi, vendar mu kličemo: srečno pot.

Iz Zagreba, 10. oktobra. [Izv. dop.] Sinoč je prišla na tukajšnje vojniško zapovedništvo brzajna depeša, da ima magjarski regiment „Kušević“ ki je pri nas že četiri leta v posadki, nagloma v Ogulin odmarširati, — in res denes opoldne odpeljala sta se dva bataljona tega regimenta, (tretji je na Reki) posebnim vlakom v Karlovec. Kaj se neki godi v Ogulinu? Razni glasovi gredo po mestu, od ust do ust. Nekteri celo trdijo, da je celi ogulinski regiment za orožje prijel, in da je v očitej revoluciji, kar pa ni verjetno. Najverjetnejše je sledeče: Po celej vojniški krajini delijo se ravnokar gozdi. En del gozdov prisvaja si država — scilicet ogerska vlada — drugi del se pa občinam odkazuje. Delé se pa gozdi v ta namen, da more ogerska vlada les iz svojega gozdnega deleža prodati. Proti temu protestovala je vsa vojniška krajina, pa brez vzpeha. Razdeljujoča komisija prišla je tudi v Ogulin, da tudi gozde ogulinskega regimenta razdeli. Ogulinci so se baje tej komisii ustavili, ter vse mernjake in oficirje, iz katerih ta komisija sestoji, vjete drže. To je baje povod, zakaj je regiment „Kušević“ tako nagloma iz Zagreba proti Ogulinu izmarširal. — Iz malih začetkov so se že večkrat velike stvari porodile. Sploh vlada tukaj strah, da se ta upor ne bi razširil. Razdraženost je velika, samo ena iskra, in nagomiljeno netilo more plamenom bukniti. Če bi se gornja vojniška krajina (4. regimenti) vzdignila, cesar nas bog varuj, jo 100.000 mož ne ukroti, zlasti pri nastopajoči zimi. Gornja vojniška krajina je glede topografije prava Boka Kotorska, glede ratobornosti pa in junaštva je goraji krajišnik še vse huji kakor Bokelj. Odgovornost za vse to pada edino le na ogersko vlado, ki je z nesramno roko po tujem imetku: po krajiških gozjih, posegla. Sicer se pa nadajamo, da se bo ogulinski upor z lepá poravnal. Kdor značaj gornjega krajišnika pozna, ta bo vsak na pomirbo svetoval, strogost bi mogla naj nepovoljnije nasledke imeti. Pravi miritelj bi mogel samo naš sabor biti, dalje pa ko se sabor odlaga, bolj raste razdraženost v deželi. To so nasledki tiste pobalinske igre, ki jo Andraši z našim narodom igra.

Politični razgled.

Vso važnost ima zdaj česki deželni zbor, kjer so adresa in predlogi na dnevnem redu. Dostojno, mirno, pa odvažno je generalni govornik Rieger o teh rečeh poročal. „Obseg adrese in njenih prilog — rekel je R. — more imeti svetovno-zgodovinsko veljavo, more dati novo, vse drugačno ustavo nego smo jo imeli do zdaj.“ Važne so besede Riegrove glede drugih dežel, torej tudi nas. Mi nečemo drugim deželam prejudicirati, vendar ne bode naša ustava hrez vpljiva na druge dežele monarhije ostala. — Naša dela so dela miru. Zato smo naredili postavo o enaki pravici obeh narodnosti v deželi, kakoršne še nobena dežela nema. Naši predlogi niso Nemcem sovražni. Federativna uravnava bode dala državi moč braniti se in to moč bode država dobila s tem, da se vsi narodi zadovoljijo. Delo pravičnosti hočemo zvršiti, zato smo osnovali pravičnejšo volilno postavo. Svobodo hočemo, zato hočemo avtonomijo v kateri samo je samodoločba, prava svo-

boda. Delo civilizacije, in naravno delo hočemo zvršiti, ker hočemo da se vsak po svoji naravi razvija. — Mi hočemo, da bode naša država posrednica med germanskim in slovenskim svetom. Enako sta govorila poročevalca grof Clam Martinic in Zeithammer. — To je pač različno govorjenje od hripavega krika nemške oholosti iz Dunaja.

Kakor je bilo pričakovati padle so nemške novine liberalne in ultramontanski „Volksfreund“ besno čez predloge českega zbora. Vendar se vidi, da se vlada ne bode dala ostrašiti. Deželni zbori, posebno oni, kjer ustavoverci jezno ropotajo, bodo kmalu zaprti in državni zbor, v kterega Čehi pridejo, bode potrdil novo ustavo. S časom se bode gotovo tudi krik polegel, ker bode pri prihodnjih volitvah, ako vlada samo hoče, rezultat drugačen. — Prvi korak zdaj bode cesarjev odgovor českemu zboru, ki bode se ve da pritrjen.

Strup in žolč piha nemško-ustavoverna svojat na Česke predloge. Kaj tako fanatičnega, kakor se je govorilo 10. t. m. v dolnje-avstrijskem deželnem zboru, nismo še brali. Poslanec Granitsch (že njegovo ime kaže da je po narodnosti bastard, in ti so kakor je izkušeno najbolj divji) je šel tako daleč, da je ni samo ministre prav surovo kakor dunajsk fiaker ozmerjal, posebno Schäfte-ja, kteremu je n. pr. rekel glavar golazni (reptilien), kterega je javnemu zaničevanju priporočal, — nego od strani je celo metal blato na cesarja, da besede de drži, itd. Čuditi se je, da se v eni parlamentarni zbornici pod predsedstvom od cesarja imenovanega maršala, sme tako govoriti. Gotovo pa je, da je dunajski deželni zbor z Graničem dobil najsurovejšega politikarja. Ta zbor je čisto nemški.

Na dunajskem vseučilišču se ob začetku učnega leta že od nekdanj pri predstavljenji novega rektorja radi škandali godé. Prejšnja leta je mladina ob tej priliki ljubila svojo liberalnost (dostokrat precej neliberalno) pokazati, letos pak se je pokazal sad pruskega semena sejane po ustavovnem časništvu. Ministru Jirečeku, ki je bil k svečanosti prišel so kričali sinovi dunajskih judov (ker ti so glavni pruski kričači) „pereat“, Beustu pa so rokoploskali in „Hoch“ upili. — Dasiravno ni za Avstrijo od nobenega vpliva, kako se obnaša šaka golobradih judičev, vendar so krive teh škandalov prejšnje vlade, ki so nastavile skoro samo take profesorje iz rajha na avstrijskih viših šolah, ki ne skrivajo svoje pruske agitacije.

Hrepeneče in pomoči proseče gleda ustavoverna klika zopet preko Litave na brate Magjare, da bi v največji sili pomagali. Zatorej se skrbno vse bilježi, kar pišejo v nemško korist magjarski listi. „Pester VI.“ skuša dokazati, da je Magjarska tako mogočna, da se jej ni treba brigati ali Česka prizna nagodbo ogersko ali ne. Ravno tako „Pešti Napla“ nove razmere v tej polovici niso po godu. Vendar si noben magjarski list ne upa na ravnost magjarske pomoči obljubiti.

— Deakovci imajo baje te dni sejo, v kateri se bodo dogovorili o svojem vedenji nasproti našim spremembam.

Razne stvari.

* (Tretja predstava dramatičnega društva) v deželnem gledališču bo v nedeljo 15. oktobra. Igrala se bode prvokrat gluma v 1 dejanji: „Sam ne ve kaj hoče“ in znana dobra burka: „Tat v mlinu“, ali „Slovenec in Nemec“, ktera se je pred dvema leti jako dopadla in bode tudi zdaj gotovo privabila mnogo občinstva v gledališče. Da si društvo enkrat stalno uredi igralno osebje, lotilo se bode, kakor že lansko leto, tudi letos resnih igrokazov, katerih ima že več za predstavljanje pripravljenih.

* (Slovensko telovadno društvo) „Vipavski Sokol“ je imelo sijajno „besedo“ 8. okt. 1871 ob 6^{1/2} uri zvečer. Program: 1) Petje. 2) Govor. 3) Petje. 4) Deklamacija „Povodnji mož“. 5) Overtura k operi „Willem Tell“. 6) „Kdor prej pride, prej melje“, šaloigra od M. Vilhar-ja v 2 dejanjih. 7) Zabavno srečkanje. 8) „Odvetniki“, šaljiva spevoigra.

V gospodarstvu,

posebno v vinstvu, sadjereji in živinoreji (s hlevno poklajo) izveden, slovenskega jezika zmožen mož, se s prav dobrimi pogoji pri večjem posestvu v službo vzame. Več se izve pri administraciji „Slov. Naroda.“ (1)

Čudež v Kozmetiki!

Noben pomoček za lase barvati.

Dr. John Brown's

c. k. privilegirana prava (12—6)

pomada za lase ohraniti

Debra za črne, rjavave in rumene lase, namestuje vsak lasobarven pomoček, naredi da osiveli lasje in osivela brada kmalu zopet dobodo prejšnjo barvo; precej v prvih dnéh rabljenja se vidi že vspeh: zabrani prerano ali daljne osivenje, kakor izpad las in zaplodi gosto rast las, kakor se vidi navadno pri krepki mladosti. Ta pomada dela lase fine in svetle, a ne omasti pokrivala, kar je zavoljo ekonomije in po letu posebne vrednosti. — Za gotov vspeh garantira!

Veliki lonce 2 gld.; 1/4 ducent gld. 4.80; 1/2 ducent gld. 9; 1 ducent gld. 16.80 a. v. Mali lončki 1 gld. 1/4 duc. gld. 2.70; 1/2 duc. 5.10; 1 duc. 9 gld. a. v., proti gotovi plači ali poštno povzetje. Zapokanje cenó.

Centralni in razpošiljavni depó je pri iznajditelji: Wien, Mariahilf, Gumpendorferstrasse Nr. 43, 1. Stock.

Kovane, uradno preiskane **decimalne vage** četirivoglate oblike:

Nositeljna moč:	1	2	3	5	10	15 cent.
Cena, gld.:	18	21	25	35	45	55.
Nositeljna moč:	20	25	30	40	50 cent.	
Cena, gld.:	70	80	90	100	110.	

Balansirne vage:

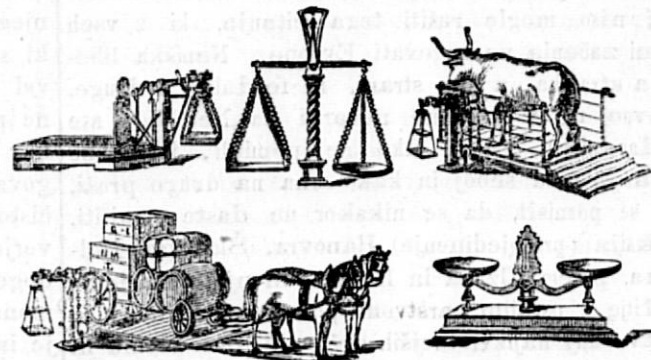
Nositeljna moč:	1	2	4	10	20	30 fnt.
Cena, gld.:	5	6	7.50	12	15	18.
Nositeljna moč:	40	50	60	70	80 fnt.	
Cena, gld.:	20	22	25	27.50	30.	

Vage za živino z železnim obročjem in utegi (gevilhti):

Nositeljna moč:	15	20	25	30	40	50 cent.
Cena, gld.:	150	170	200	230	300	350.

Mostne vage:

Nositeljna moč:	50	60	70	80	100 cent.
Cena, gld.:	350	400	450	500	500.
Nositeljna moč:	120	150	200	300 cent.	
Cena, gld.:	600	650	750	900.	

Dalje vse sorte druge vage in utegi.

Naročilom proti pošiljanju denarja ali na poštno poduzetje ustreže precej:

L. Buganij & Comp., fabrikanti vag in utegov.

Dunaj, mesto, Singerstrasse Nr. 10.